

Werkvoorschrift Toezicht op welzijn van hoefdieren en gekweekt wild in slachthuizen

Code: SL-TR-WZL-WV01b7

Versie: 01

Ingangsdatum: 23-07-2026

Bijlage 7 Aanvullende informatie paarden

Inhoud

1	Aanvoer.....	1
2	Onderbrengen	1
3	Fixeren.....	2
3.1	Methoden.....	2
3.1.1	Uit de losse hand	2
4	Bedwelmen	2
4.1	Methoden.....	2
4.1.1	Penetrerend penschiettoestel	2
4.1.2	Vuurwapen met vrij projectiel (mits toegepast met schot door hersenen)	3
4.2	Controle op bedwelming.....	4
5	Doden	4
6	Bronnen	4

1 Aanvoer

Praktische informatie over het vervoer van eenhoevige dieren staat beschreven in werkvoorschrift [HTSL-TRTPECOL-WLZVL-01](#) Welzijn tijdens vervoer van gewervelde dieren en een aantal specifieke bijlagen, namelijk:

- Bijlage 9 Beknopte informatie 'eenhoevige dieren' uit Vo 1/2005
- Bijlage 9a Europese richtsnoeren voor het bepalen van de geschiktheid voor vervoer van eenhoevigen (EN)

2 Onderbrengen

Hoewel het Besluit Houders van Dieren niet van toepassing is op het slachthuis, staat hierin wel beschreven wat passend is om te voeren als dieren langer dan 12 uur ondergebracht

worden. Voor paarden is (alleen) krachtvoer niet geschikt; er moet ruwvoer aangeboden worden.

3 Fixeren

3.1 Methoden

3.1.1 Uit de losse hand

Paarden die gewend zijn aan een halster kunnen prima “aan de hand” worden geschoten.

4 Bedwelmen

4.1 Methoden

4.1.1 Penetrerend penschiettoestel

Een penetrerend penschiettoestel heeft een pen die door middel van een explosief patroon of door luchtdruk (pneumatisch) wordt versneld. De pen blijft verbonden met het toestel en schuift na het schot weer terug in de loop. De top van de pen is concaaf en heeft een scherpe rand zodat de pen door de schedel heen in de hersenen wordt geschoten. Het penschiettoestel wordt op het voorhoofd van een dier geplaatst.

De klap op de schedel veroorzaakt een hersenschudding, die zorgt voor een onmiddellijke bewusteloosheid en gevoelloosheid, mits daarbij voldoende kinetische energie wordt overgebracht. Daarnaast veroorzaakt de pen schade in de hersenen waardoor de bewusteloosheid in stand blijft, onder voorwaarde dat de omvang van de beschadiging voldoende groot is.

De OD beoordeelt:

- Plaats en richting van het schot: het toestel wordt loodrecht op het voorhoofd geplaatst, ongeveer een centimeter boven het kruispunt van de oog-oor-lijnen

[Horses - Humane Slaughter Association](#)

- Adequate snelheid van de pen
- Lengte en diameter van het penetrerend gedeelte van de pen gerelateerd aan de grootte van het dier en de diersoort
- Maximaal tijdsinterval tussen bedwelmen en steken/doden (steken binnen 15 sec, zie ook hoofdstuk doden stun-stick interval)
- De doelgroep en de juiste toepassing moet beschreven zijn in de instructies voor het gebruik die de producent van elk bedwelmingssapparaat verplicht is te verstrekken én in de standaardwerkwijzen van het slachthuis

De effectiviteit van het penetrerend penschieten wordt gezien als acceptabel, als 95% of meer van de dieren met 1 schot goed is bedwelmd (Grandin). Bij lagere percentages moet de exploitant uitzoeken wat de oorzaak is.

Mogelijke oorzaken van falen penetrerend penschieten:

- Gebrek aan kennis of vaardigheid
 - Onvoldoende fixatie van het dier
 - Onvoldoende werkruimte voor de schutter
 - onvoldoende onderhoud van het penschiettoestel (vaak een verlaging van de snelheid van de pen)
- Vochtige munitiepatronen

Als blijkt dat een penschot niet effectief is moet onmiddellijk worden herbedwelmd. Bij het tweede schot moet de plaats van het eerste schot vermeden worden; er moet dan dus niet "in het schietgat" worden geschoten. Er is dan geen klap op de schedel. Ook als het eerste schot geen schietgat heeft opgeleverd, moet niet weer op die plaats geschoten worden, omdat zich daar een zwelling heeft gevormd die de impact van het tweede schot zou verminderen. Als het eerste schot niet op de juiste plaats was, wordt tweede schot correct geplaatst. Als het eerste schot wel op de juiste plaats was, wordt een iets hogere plaats gekozen en iets uit het midden.

4.1.2 *Vuurwapen met vrij projectiel (mits toegepast met schot door hersenen)*

Bij een schot uit een vuurwapen met vrij projectiel wordt zwaar en onomkeerbaar letsel aan de hersenen toegebracht. Deze methode wordt (binnen) in Nederlandse slachthuizen niet of nauwelijks toegepast in verband met de risico's voor de omstanders en de schutter zelf. Wel kunnen paarden in natuurgebieden met de kogel worden gedood en vervolgens verbloed en naar een erkend slachthuis vervoerd. Zie bijlage 8 aanvullende informatie gekweekt wild en dieren uit natuurgebieden.

4.2 Controle op bedwelming

Zie bijlage 9 voor de parameters.

5 Doden

Het tijdsinterval tussen bedwelmen en snijden of steken (stun-stick interval) moet altijd zo klein mogelijk zijn. Aanbevolen wordt om paarden binnen 15 seconden te snijden of steken.

6 Bronnen

EFSA European Food and Safety Authority [EFSA | Wetenschap, veilige voeding, duurzaamheid](#)

HSA Humane Slaughter Association [Online Guides - English - Humane Slaughter Association](#)

Grandin [Temple Grandin's Website](#)